

TRANS

Leesexemplaar

TRANS

**WANNEER IDEOLOGIE
DE REALITEIT ONTMOET**

HELEN JOYCE

P E L C K M A N S

TRANS
Helen Joyce

© 2024, Helen Joyce en Pelckmans Uitgevers nv
pelckmans.be
Brasschaatsteenweg 308, 2920 Kalmthout, België

Oorspronkelijke uitgave: *Trans: When Ideology Meets Reality*
Copyright © Helen Joyce 2021, 2022 // (First published by Oneworld Publications in 2021)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever, behalve in geval van wettelijke uitzondering. Informatie over kopieerrechten en de wetgeving met betrekking tot de reproductie vindt u op www.reprobel.be.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced, stored or made public by any means whatsoever, whether electronic or mechanical, without prior permission in writing from the publisher.

Omslagontwerp: Jirka De Preter
Vormgeving: Crius Group
Vertaald naar het Nederlands door: Vincent Oostelbos

D/2024/0055/308
ISBN 978 94 6383 354 7
NUR 770, 865
THEMA JBSF, JBSF3, JBFW, JBSF11, JHBK

Ook verkrijgbaar als:
Luisterboek: ISBN 978 94 6383 490 2

pelckmans.be

 facebook.com/pelckmans.be

 twitter.com/Pelckmans_be

 instagram.com/pelckmans.be

LOF VOOR *TRANS*

‘Een geleerde, meelevende en moedige beschouwing van een onderwerp dat een zinloze burgeroorlog heeft teweeggebracht in de lgbtq-gemeenschap. Anders dan bij haar online tegenhangers zijn de argumenten van Joyce goed onderzocht en sterk uitgedrukt, en vermijden ze het venijn dat zoveel van de gesprekken over dit onderwerp bederft.’

Observer, Books of the Year 2021

‘Tedereen die wil begrijpen hoe transgenderrechten zo’n breekpunt werden in identiteitspolitiek – en waarom een generatie feministen zo vastberaden is niet toe te geven – moet hier beginnen met dit polemische boek van Helen Joyce.’

Patrick Maguire, *The Times*, Books of the Year 2021

‘*Trans* deed me versteld staan... Joyce is altijd beheerst en kalm en heeft haar uitgebreide verzameling feiten volledig onder controle.’

The Spectator, Books of the Year

‘Een angstaanjagend nodig boek: goed geschreven, uitgebreid onderzocht, gepassioneerd en erg dapper.’

Richard Dawkins

‘Een moedig, intelligent en belangrijk werk, geworteld in goede wetenschap en gezond verstand.’

Jenni Murray

‘Redelijk, methodisch, verstandig en niet in het minst geïntimideerd door extremistische orthodoxie. *Trans* is een enerverend boek.’

Lionel Shriver

‘Godzijdank voor Helen Joyce... *Trans* is een zinderende en hier en daar vernietigende analyse van een ideologische verschuiving met verregaande gevolgen op vele instituties in het Westen.’

Christina Patterson, *The Sunday Times*

‘Een tour de force. Met een goed oog voor detail brengt ze alle elementen van de ideologie van gender bijeen op een heldere en nauwkeurige manier... Moet je gewoon lezen.’

Evening Standard

‘Een intelligente, diepgravende replek op een idee dat zich schijnbaar in een mum van tijd over een groot deel van de progressieve wereld heeft verspreid.’

Jesse Singal, *The New York Times*

‘In het eerste decennium van deze eeuw was het ondenkbaar dat een genderkritisch boek zelfs maar kon worden gepubliceerd door een vooraanstaande uitgeverij, laat staan een bestseller kon worden... Scherp, meelevend, genuanceerd.’

Louise Perry, *New Statesman*

‘Een voortreffelijke kritische analyse... Met dit menselijke en dappere boek vol feiten heeft een volwassene de ruimte betreden.’

The Telegraph

‘Meeslepend van begin tot eind.’

Matthew d’Ancona, redacteur en partner, *Tortoise Media*

‘Er zijn maar weinig onderwerpen die tegelijkertijd tactvol, zorgzaam en dapper behandeld moeten worden. Helen Joyce slaagt hier helemaal in met *Trans*. Iedereen die dit uitermate beladen onderwerp wil begrijpen, moet hier beginnen.’

Douglas Murray, schrijver van *The Madness of Crowds: Gender, Race, Identity*

‘Wanneer ik durf machtig te zijn, mijn kracht te gebruiken in dienst van mijn visie, dan wordt het steeds minder belangrijk of ik bang ben.’

Audre Lorde

‘Vrijheid is de vrijheid om te zeggen dat twee plus twee vier is. Als dat geoorloofd is, volgt al het andere vanzelf.’

George Orwell

*Voor Stephanie Davies-Arai,
in bewondering en dankbaarheid*

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	II
<i>Inleiding</i>	I5
1 De Deense meisjes	25
2 Mietjes en de vrouw vanbinnen	43
3 Mijn naam is Neo	6I
4 Child, interrupted	77
5 Miss genderen	96
6 Terug in het gareel	II5
7 Zij-die-niet-genoemd-mag-worden	I3I
8 We moeten gewoon plassen	I46
9 Buigen als knipmessen	I69
10 Ongeacht geslacht	I9I
11 Achter de schermen	2II
12 Achter de spiegel	230
13 Ze kunnen ons niet allemaal ontslaan	245
Conclusie: Transrechten zijn mensenrechten	266
<i>Nawoord</i>	283
<i>Dankwoord</i>	297
<i>Aanbevolen lectuur</i>	298

VOORWOORD

Februari 2022

DE ARGUMENTEN IN DIT BOEK zijn gebaseerd op feiten die tot voor kort algemeen aanvaard waren: dat mensen niet van geslacht kunnen veranderen, dat biologische mannen gemiddeld veel sterker zijn dan biologische vrouwen¹ en vrijwel alle gewelddadige delicten en zedendelicten plegen. Maar toen de hardcoverversie in juli 2021 verscheen, werd ik fel aangevallen. Ik werd ervan beschuldigd dat ik vrouwen als minderwaardig zag ten opzichte van mannen, dat ik alle mannen als verkrachters bestempelde en dat ik transmensen doodwenste. Mijn argumenten werden vergeleken met racisme en homofobie. Ik werd bestempeld als bevooroordeeld en als leugenaar.

Eén reden voor deze tegenreactie, realiseerde ik me, was selectief medeleven. Activisten die oprechte en redelijke zorgen uitten over de moeilijkheden van mensen met een transidentificatie, wimpelden tegelijkertijd het verlangen van vrouwen naar veiligheid, privacy, waardig-

¹ Noot van de vertaler: De Engelse tekst maakt onderscheid tussen ‘male’ en ‘man’, en tussen ‘female’ en ‘woman’, om het onderscheid tussen biologisch geslacht (‘sex’) en gender (‘gender’) aan te duiden. Ik heb gekozen voor de vertaling ‘biologische man/vrouw’ of ‘biologisch mannelijk/vrouwelijk’. Het woord ‘sex’ vertaal ik met ‘geslacht’ of (minder vaak) ‘seks’, en ‘gender’ blijft altijd ‘gender’. Merk op dat ‘geslacht’ in het Nederlands soms ook naar gender kan verwijzen, maar in deze vertaling zal dit woord telkens op de biologische seks slaan.

heid en eerlijke competitie af. Anders dan deze activisten voel ik mee met zowel mensen die zich onprettig voelen met hun lichamelijke geslacht, als met de mensen, voornamelijk vrouwen en kinderen, die benadeeld worden als het bestaan van seksuele dimorfie wordt ontkend.

In eerste instantie vond ik het eigenaardig dat goed opgeleide jonge vrouwen de felste voorstanders waren van dit nieuwe beleid van zelfidentificatie van gender, ook al druist het sterk tegen hun belangen in. Een man kan zich generen als een biologische vrouw een mannelijke kleedruimte gebruikt; een biologische man in een gedeelde vrouwenruimte kan angst opwekken. Ik ben dit gaan zien als het ‘luxegelooft’ van de opkomende generatie – een geloofsovertuiging die leden van een elite uitspreken om hun wederzijdse status te verhogen, waarbij de nadelen slechts worden ondervonden door de minderbedeelden. Als je sociaal en financieel kapitaal hebt, kun je problemen afkopen: als een faciliteit die jij gebruikt jouw veiligheid of privacy in het gedrang brengt, dan ga je gewoon naar een andere. Het zijn de armere en oudere vrouwen die vastzitten aan de gevolgen van zelfidentificatie in vrouwengevangenissen, opvanghuizen, ziekenhuizen en verzorgingshuizen.

En de schijnbare steun van sommige vrouwen voor zelfidentificatie is misleidend en wordt betuigd uit angst voor wat open tegenstand voor hen kan betekenen. De enkele biologisch mannelijke academici en journalisten die kritisch schrijven over dit onderwerp, vertellen me dat zij slechts een fractie van de haat ondervinden die hun biologisch vrouwelijke tegenhangers te verduren krijgen (en dat hen de seksuele beledigingen en dreigementen met verkrachting bespaard blijven). Deze dynamiek wordt versterkt door leeftijdsdiscriminatie, die onlosmakelijk verbonden is met vrouwenhaat, ook degene die afkomstig is van vrouwen zelf. Ik was verbijsterd door de jonge biologisch vrouwelijke recensent die de toon van mijn boek beschreef als ‘kil’ en ‘spijtig’. Ik vroeg me af of ze wist dat seksisten vaak zeggen dat ze best naar vrouwen zouden luisteren als ze hun eisen maar wat vriendelijker en beleefder zouden stellen, en of ze zich realiseerde dat diezelfde dingen ook over haar gezegd zullen worden als zij eenmaal niet meer jong en mooi is.

Dit boek schrijven heeft betekend dat ik veel heb moeten loslaten van wat ik dacht te weten. Ik had geen idee dat maar zo weinig mensen die deelnemen aan online debatten, oprecht iets geven om feiten en logica, of dat zoveel mensen partijpolitiek belangrijker vinden dan enige vorm van maatschappelijk belang. Ik heb veel e-mails ontvangen,

altijd in vertrouwen, met beschrijvingen van juridische moeilijkheden, *blacklists* en ontslagen. Ik ben eraan gewend geraakt om te horen: ‘je hebt gelijk’, gevolgd door: ‘maar dat kan ik niet openbaar toegeven’.

Sinds *Trans* voor het eerst werd uitgegeven, ben ik veel kritischer geworden op de journalistiek, het veld waarin ik werkzaam ben, en op de academische wereld, die ik daarvoor heb verlaten. Deze worden beide geacht betekenisgevende instituten te zijn, die onze aard onthullen en verklaren voor onszelf en onze medeburgers. Maar grote delen van beide vakgebieden hebben deze missie laten varen en promoten in plaats daarvan ideologieën die losstaan van de realiteit.

Ik heb vrienden verloren, zij het hoopgevend weinig. De meeste mensen wiens mening ik naar waarde wist te schatten, bleken het ofwel met me eens te zijn, ofwel te accepteren dat mensen dingen soms anders kunnen zien. Ook heb ik nieuwe vrienden gemaakt. Ik ben ontroerd door de vele mensen die me zeiden hoeveel het boek voor hen betekend heeft. Onder hen vallen homomannen en -vrouwen die aanvoelen dat ze de druk om een medische transitie te ondergaan misschien ook gevoeld zouden hebben, als ze een decennium of twee later geboren waren; ouders en leraren op zoek naar informatie en jonge vrouwen die de moed bijeenrapen om met hun omgeving in discussie te gaan.

Een nieuw geloofssysteem zet de wettelijke en maatschappelijke orde op zijn kop, van educatie en sport tot het straf- en arbeidsrecht. Het wordt gevoed door, en verergert, politieke polarisatie. Als een gebeurtenis zo groot is, verwacht je tientallen journalisten en academici te zien die verwilderd op zoek zijn naar een nieuwe insteek. In plaats daarvan hebben de wrede aanvallen op iedereen die het waagt het nieuwste dogma van *social justice* te bekritisieren, voor mij en een handjevol andere auteurs de weg vrijgemaakt.

Ik krijg vaak de vraag waarom ik het risico heb genomen om dit boek te schrijven, en soms waarom ik dacht het recht te hebben. De zaak raakt mij niet direct. Ik ben niet trans. Ik heb geen kind met een transidentificatie. Ik ben geen *detransitioner*, of een sporter die wordt gedwongen het tegen transvrouwen op te nemen, of een lesbienne die een partner zoekt op nu van biologische mannen uitpuilende datingsites.

Het antwoord op beide vragen is eenvoudig: ik schreef dit boek omdat ik, anders dan vele anderen, dat kon. Ouders van kinderen die bevangen zijn door de sociale besmetting van genderidentiteit, houden zich stil om hun band met hun kinderen te beschermen. De *detransi-*

tioners die ik ken, zijn getraumatiseerd. Veel critici van deze ideologie kunnen niets zeggen zonder hun baan te riskeren. Al deze mensen hebben het nodig dat iemand anders benoemt wat er gebeurt. Het is demoraliserend om voor de honderdste keer dezelfde verschrikkelijke argumenten aan te horen, en het is soms vreselijk om de schade te zien die berokkend wordt. Maar het heeft me gesterkt om de herrijzenis te zien van kleinschalig feministisch activisme in het Verenigd Koninkrijk, en om een klein deel te zijn van iets wat ertoe doet. ‘Twijfel er nooit aan dat een klein groepje bedachtzame, toegewijde burgers de wereld kan veranderen’, zei de antropoloog Margaret Mead. ‘Sterker nog, dat is het enige wat dat ooit heeft gedaan.’

INLEIDING

DIT IS EEN BOEK OVER EEN IDEE, een idee dat simpel lijkt, maar verregaande gevolgen heeft. Het idee is dat mensen voor man of vrouw moeten doorgaan op basis van hoe ze zich voelen en wat ze zelf uitspreken, in plaats van hun biologie. Het wordt zelfidentificatie van gender genoemd en is de kern van het zich snel ontwikkelende geloof dat iedereen een genderidentiteit heeft, die al dan niet overeenkomt met het lichaam waarin deze identiteit zich bevindt. Is er een mismatch, dan is de persoon ‘transgender’ – afgekort: trans – en het is de identiteit, niet het lichaam, die moet bepalen hoe andere mensen hen zien en behandelen.

De oorsprong van dit geloof is terug te leiden tot bijna een eeuw geleden, toen dokters voor het eerst probeerden fysieke uiting te geven aan het verlangen van een handvol mensen om van geslacht te wisselen. Decennialang waren dergelijke ‘transseksuelen’ zeer uitzonderlijk, de bezigheid van een handvol eigengereide medici, die hormonen en operaties aanboden om de lichamen van hun patiënten zo goed mogelijk met hun wensen in overeenstemming te brengen. Bureaucraten en regeringen behandelden hen als uitzonderingen om in de samenleving op te vangen, in verschillende maten van kundigheid en medeleven.

Maar sinds het begin van deze eeuw is de uitzondering de regel geworden. Nationale wetten, bedrijfsbeleid, onderwijsprogramma’s,

medische protocollen, academisch onderzoek en stijlgidsen van mediabedrijven worden herschreven om de zelfverkleerde identiteit te bevoorrechten boven biologische sekse. Faciliteiten die voorheen naar sekse gescheiden waren, van toiletten en kleedkamers tot daklozenopvang en gevangenissen, gaan over op de zelfidentificatie van gender. Tegelijkertijd komen steeds meer mensen als trans uit de kast, in de meeste gevallen zonder enige vorm van medische behandeling te ondergaan. Dit boek verklaart waarom dat is voorgevallen, en hoe het zo snel is kunnen gaan.

Ontwikkelingen in de academische wereld hebben een centrale rol gespeeld. Feministen gebruikten vroeger het woord ‘gender’, en sommigen doen dat nog steeds, om de maatschappelijke framing van biologische vrouwen aan te duiden als inferieur en ondergeschikt aan biologische mannen. Grofweg is geslacht een biologische categorie en gender een historische categorie; geslacht is *waarom* vrouwen worden onderdrukt en gender is *hoe* vrouwen worden onderdrukt.

Maar in de jaren 90 werd het woord geleend om naar een *discours* te verwijzen – of, in de woorden van Judith Butler, de goeroe van genderstudies en *queer theory*, ‘een imitatie zonder origineel’. Zodoende ging in deze academische vakgebieden, die opkwamen op Amerikaanse universiteiten uit het Franse postmodernisme van de jaren 60, een man of vrouw iemand betekenen die performatief mannelijkheid of vrouwelijkheid vertoonde. Het ging daarbij om verzamelingen van stereotypen die betekenis kregen enkel en alleen omdat ze telkens weer werden verricht: kwesties als zelfpresentatie, zoals kleding of haardracht, en gedrag, zoals keuzes voor hobby’s of carrière. In het afgelopen decennium is zelfs de fragiele band met de objectieve realiteit die deze stereotypen boden, gebroken. In de simplistische versie van het nieuwe credo dat tot een orthodoxie van *social justice* is verward, is gender niet eens meer iets wat wordt verricht. Het is aangeboren en onnoembaar: een soort ziel met een geslacht.

Toen de enkele mensen die zich buiten hun geslacht identificeerden het minieme aantal postoperatieve transseksuelen waren, hadden zij op andere mensen weinig impact. Maar de genderidentiteit die door de hedendaagse ideologie wordt verondersteld, is volledig subjectief en de groep transmensen is veel groter geworden. Er vallen incidentele travestieten onder en zelfs mensen die zich presenteren als doorsneeled van hun geslacht, maar zich anders identificeren – of zich een nieu-

we identiteit toe-eigenen, zoals non-binair of genderfluïde. Het is niet langer flexibiliteit die wordt gevraagd, maar een nieuwe definitie van wat het betekent om een man of een vrouw te zijn – het totaal herschrijven van maatschappelijke regels.

De zelfidentificatie van gender wordt vaak beschreven als de burgerrechtenstrijd van deze generatie. En het wordt uitgedragen door een aantal van dezelfde organisaties die hebben gestreden voor het vrouwenkiesrecht, desegregatie in het Amerikaanse zuiden en het homohuwelijk. Maar de eis dat zelfbepaling van genderidentiteit geslacht mag verdringen, is niet, zoals bij echte burgerrechtenbewegingen, een kwestie van ten onrechte tot een bevoorrechte groep beperkte privileges uitbreiden naar een onderdrukte groep.

In alle samenlevingen – waar en wanneer dan ook – konden mensen het geslacht van de mensen om hen heen herkennen, zeker als er naaktheid of fysiek contact bij kwam kijken. En in alle samenlevingen – waar en wanneer dan ook – wordt de overgrote meerderheid van geweld, aanranding en aanstootgevend gedrag dat biologische vrouwen ondergaan, gepleegd door biologische mannen. Om die redenen bestaan naar sekse gescheiden ruimtes, niet om privileges in stand te houden of aan vooroordelen toe te geven. En het is logischerwijze onmogelijk om mensen van de ene sekse toegang te verschaffen tot ruimtes bedoeld voor de andere sekse en ze toch naar sekse te blijven scheiden. Dat is allemaal zo vanzelfsprekend dat het opmerkelijk is dat het gezegd moet worden – en tot een paar jaar geleden, toen het idee van zelfidentificatie van gender post begon te vatten, was dat ook niet nodig geweest.

De meeste mensen hebben geen idee wat transactivisten voor eisen stellen. Voor hen heeft de roep om ‘transrechten’ de betekenis van empathische concessies die een gekwelde minderheid in staat stellen om volwaardige levens te leiden, in veiligheid en waardigheid. Daar sta ik, net als alle critici van de ideologie van genderidentiteit die ik voor dit boek gesproken heb, volledig achter. De meesten, onder wie ikzelf, zijn ook voor lijfelijke autonomie voor volwassenen. Een vrije, seculiere samenleving kan verschillende subjectieve geloofssystemen toelaten, zelfs als deze elkaar tegenspreken. Wat ze nooit mag doen, is het geloof van één groep aan iedereen opdringen.

De andere geloofssystemen die in moderne democratieën toegelaten worden, worden grotendeels privé aangehangen. Je kunt de doctri-

ne van reïncarnatie of herrijzenis onderschrijven met geloofsgenoten, of alleen. Maar zelfidentificatie van gender is een eis tot validatie *door anderen*. Het is een verkeerde benaming. Het gaat eigenlijk om de verplichting aan anderen om je te identificeren als een lid van het geslacht dat je je toe-eigent. Aangezien evolutie mensen heeft begunstigd met de vaardigheid om andermans geslacht te herkennen, vrijwel onmiddellijk en extreem accuraat, kunnen zeer weinig transmensen voor hun gewenste geslacht doorgaan. En dus moeten alle anderen, om hen als dat geslacht te zien, verwerpen wat hun zintuigen hen vertellen.

Aan de grondslag van mijn bezwaren tegen de zelfidentificatie van gender ligt een wetenschappelijk feit: dat biologische sekse een objectieve basis heeft, anders dan andere sociaal relevante categorieën, zoals ras en nationaliteit. Seksuele dimorfie – de twee seksen, mannelijk en vrouwelijk – verscheen 1,2 miljard jaar geleden voor het eerst op aarde. Zoogdieren – dieren zoals mensen die hun jongen in hun lichaam laten groeien in plaats van eieren te leggen – zijn 210 miljoen jaar geleden opgekomen. In al die tijd is geen enkel zoogdier ooit van geslacht veranderd (sommige niet-zoogdieren kunnen dat wel, bijvoorbeeld krokodillen en anemoonvissen). Mannen en vrouwen zijn dus geëvolueerd onder verschillende selectiedrukken over een enorm lange periode. Deze selectiedrukken hebben mannelijke en vrouwelijke lichamen en geesten geschapen op manieren die uitermate belangrijk zijn voor gezondheid en geluk. Het is niet waarschijnlijk dat het onderscheid tussen de geslachten aan *social engineering* gehoor zal geven, hoe graag sommige mensen dat ook zouden willen.

*

Dit is geen boek over transmensen. Ik zal het wetenschappelijke onderzoek delen naar dat wat leidt tot genderdysforie en een identificatie met het tegenovergestelde geslacht. Maar ik zal niet proberen om verhalen van diegenen voor wie transitie een succes is geweest, te plaatsen tegenover verhalen van diegenen voor wie het een mislukking was. Of transitie mensen gelukkiger maakt, is een belangrijke vraag voor individuen en klinisch psychologen, zeker als er onomkeerbare hormonale of chirurgische ingrepen bij komen kijken. Maar het is irrelevant voor het bepalen van de waarheid van de ideologie van genderidentiteit, en voor de vraag of de zelfbepaling van gender geslacht moet verdringen

in de samenleving. Om een andere analogie te gebruiken: of een religie haar aanhangers gelukkig maakt, is irrelevant voor de vraag of haar god bestaat, en of iedereen zou moeten worden verplicht er zijn steun voor uit te spreken.

Dit is wel een boek over transactivisme. Het is een verhaal over beleid en de overname van instituten, over liefdadige instellingen bestuurd door miljardairs die samenwerken met groepen activisten om achter de schermen financieel te lobbyen voor wetswijzigingen. Ze hebben grote politieke partijen voor zich gewonnen, in het bijzonder de Amerikaanse Democraten, en grootbedrijven, waaronder internetgiganten. Ze worden tevens gesteund door academici in genderstudies, *queer theory* en verwante vakgebieden, en door de farmaceutische en medische industrieën, die hebben gemerkt dat er een fortuin te verdienen is aan ‘genderbevestigende’ gezondheidszorg.

Deze machtige nieuwe lobby is veel talrijker dan de transmensen waarvoor zij beweert te spreken. En zij komt heel slecht op voor hun belangen. Haar ideologische focus betekent dat zij probeert iedereen die de zelfidentificatie van gender niet steunt, het zwijgen op te leggen – onder hen vele postoperatieve transseksuelen, die maar al te goed weten hoezeer lichamen ertoe doen. Zij negeert ook andere mogelijke oplossingen voor problemen waarmee transmensen kampen – onderzoek naar de oorzaken en de behandeling van genderdysforie bijvoorbeeld, of het toevoegen van uniseks faciliteiten naast naar sekse gescheiden faciliteiten. Doordat zij zo doorslaat, is het waarschijnlijk dat zij een tegenreactie teweegbrengt die schade zal berokkenen aan gewone transmensen, die alleen maar veiligheid en sociale acceptatie willen. Als de algehele bevolking eindelijk beseft wat er gevraagd wordt, wordt de schuld misschien niet gelegd bij de activisten, waar hij hoort.

Een terrein waar ik binnenkort een tegenreactie verwacht, is de vrouwensport. Die heeft als doel om eerlijke competitie mogelijk te maken, omdat de fysieke verschillen tussen de geslachten biologische mannen een immens atletisch voordeel bieden, en gescheiden competities zijn de enige manier waarop uitzonderlijke biologisch vrouwelijke personen erkenning kunnen krijgen. Biologische mannen toestaan zich als vrouw te identificeren wat betreft toegang tot vrouwencompetities, is even onzinnig als zwaargewichten toestaan als vlieggewicht te boksen, of valide atleten toestaan aan de Paralympische Spelen deel te nemen, of volwassenen toestaan deel te nemen als minderjarige. En

toch is, onder druk van transactivisten, bijna elke autoriteit op het gebied van sport, tot het Internationaal Olympisch Comité aan toe, overgegaan op de zelfidentificatie van gender.

De aanblik van sterkere, zwaardere, snellere biologische mannen die met gemak 's werelds beste biologisch vrouwelijke atleten verslaan, zal ongetwijfeld diepgewortelde intuïties over fair play schenden – als dat eenmaal meer bekendheid krijgt. Toen dit boek ter perse ging, was nog niet duidelijk waar dat als eerste zou gebeuren, maar wel dat het binnenkort zou zijn.

Er werd verwacht dat een handvol biologische mannen zou deelnemen aan vrouwenwedstrijden bij de Olympische Zomerspelen van Tokio die in 2020 werden uitgesteld en, als we afgaan op recente regionale competities, dat zij veel beter zouden eindigen dan wanneer ze als man deelnamen. Intussen worden strijdige rechtszaken voor het Hooggerechtshof van de Verenigde Staten gebracht, aan de ene kant in een poging om staten te verbieden biologisch mannelijke atleten te laten deelnemen als vrouwen, aan de andere kant om staten te verplichten dat te doen.

Een andere tegenreactie is op komst in de pediatrie genderzorg. Tot voor kort verschenen er nauwelijks kinderen bij genderklinieken, maar in het afgelopen decennium is dat aantal enorm gestegen. Elk van de pakweg twaalf studies naar kinderen met genderdysforie – ongemak en ongeluk veroorzaakt door iemands biologische sekse – toonde aan dat de meesten het ontgroeien, zolang ze worden gesteund in hun non-conformisme op het gebied van gender en niet aangemoedigd worden bij de identificatie met het andere geslacht. Veel van deze *desisters* (stopzetters of afhakers) zijn voorbestemd als homo op te groeien: er is een overdaad aan bewijs voor een sterk verband tussen vroeg gender-non-conformisme en volwassen homoseksualiteit.

Maar naarmate genderklinieken onder de invloed zijn gekomen van activisten, hebben de behandelingen die ze aanbieden een ideologische wending genomen. In plaats van ouders te adviseren een meelevende, zachte, afwachtende houding aan te nemen, werken ze nu onder de aanname dat genderdysforie in de kindertijd iemand voorbestemt om trans te worden als volwassene. Ze raden onmiddellijke 'sociale transitie' aan – een wijziging van naam, voornaamwoorden en presentatie – gevolgd door respectievelijk medicijnen om de puberteit te blokkeren, cross-seksehormonen en operaties, vaak bij patiënten die

nog in de tienerjaren zijn. Dit behandeltraject is een snelweg naar seksuele stoornissen en onvruchtbaarheid in het volwassen leven.

De afgelopen paar jaar is er een nieuwe groep minderjarigen opgekomen die zich als trans identificeren: tienermeisjes. Tot voor kort werd deze bevolkingsgroep vrijwel nooit gezien bij genderklinieken. Nu overheerst ze wereldwijd. En wederom worden deze meisjes op een spoedtraject naar hormonen en operaties gezet, al is er geen bewijs dat dit zal helpen – en reden genoeg om te denken van niet. Deze groep is het meest vatbaar voor sociale besmetting, van de uitbarstingen van hysterische lachziekte en flauwvallen die in de loop van de geschiedenis op meisjesscholen en nonnenkloosters geconstateerd zijn, tot de eetstoornissen en automutilatie die zich vandaag de dag soms door vriendinnengroepen propageren. Nu is er een nieuwe gaande, deze keer verspreid door *social justice warriors* op sociale media, samen met het medisch vakgebied en scholen die de ideologie van genderidentiteit in het curriculum hebben opgenomen.

Er zijn vroege signalen dat het aantal kinderen dat bij genderklinieken verschijnt, begint te stagneren in Zweden, waar dokters zich zorgen zijn gaan maken over de kritiekloze bevordering van transidentificatie in de samenleving. Eind 2020 werd de enige pediatrie genderkliniek van het Verenigd Koninkrijk door het gerechtshof voorgeschreven gerechtelijke toestemming aan te vragen voordat ze kinderen puberteitsremmende medicatie mochten aanbieden. Deze maken, zo luidde de redenering, deel uit van een behandeltraject dat leidt tot onomkeerbare schade en maar zeer weinig kinderen onder de zestien zouden volwassen genoeg zijn om deze te kunnen begrijpen en hiermee in te stemmen. Maar in de Verenigde Staten, waar de regulering slap is en de medische lobby machtig, laten dokters zelfs de laatste restjes voorzichtigheid varen. Dit verhaal zal uitlopen op verwoeste levens – en op rechtszaken.

Ik weet dat ik als kwetsend zal worden gezien en nog erger, omdat ik dit boek schrijf. Een deel van wat ik zeg, zal onvermijdelijk door sommigen als zeer pijnlijk worden ervaren: dat het zeldzaam is dat je voor het andere geslacht kunt doorgaan, met name als je een biologische man bent; dat het gevoel dat je van het andere geslacht bent, hoe diep en oprecht ook, andermans instinctieve waarneming niet kan veranderen; dat een dergelijk gevoel je niet de vrijheid geeft om faciliteiten of diensten te benutten die voor het geslacht zijn bedoeld dat

jij niet bent; dat kinderen die lijden onder hun geslacht er niet mee geholpen zijn als ze te horen krijgen dat ze het kunnen veranderen.

Mijn bedoeling is niet om transmensen te kwetsen, maar om grotere kwetsuren te voorkomen. Naarmate zelfidentificatie van gender wereldwijd in wetten wordt vastgelegd, stapelt de nevenschade zich op. Biologische mannen die vrouwen verkrachten en vermoorden, worden overgeplaatst naar vrouwengevangnissen. Vrouwen zijn hun baan verloren omdat ze zeiden dat mannelijk en vrouwelijk objectieve, sociaal significante categorieën zijn. Ik vind het uitermate kwetsend om biologisch vrouwelijke atleten te dwingen het tegen biologische mannen op te nemen, en schandelijk om kinderen te steriliseren. Deze dingen gebeuren deels vanuit een bewonderenswaardig maar slecht uitgedacht gevoel van medeleven met transmensen. Niet toevallig wordt dit medeleven met name van vrouwen geëist, die gesocialiseerd worden om de eigen belangen ondergeschikt te maken en die zwaarder gestraft worden dan mannen wanneer ze weigeren hierin mee te gaan.

Wat mij als eerste intrigeerde aan de ideologie van genderidentiteit, was de cirkelredenering van de centrale mantra ‘transvrouwen zijn vrouwen’, wat leidt tot de onbeantwoorde vraag wat het woord ‘vrouw’ dan betekent. Wat mij ertoe bracht verder te denken, was de belastering van eenieder die dat in twijfel trekt. Filosofen die vrijuit debatteren over netelige kwesties als de moraliteit van het doden van gehandicapte baby’s of het verwijderen van donornieren tegen de wil van de donor, zijn er met slechts een enkele uitzondering voor afgeschrikt om te spreken over de gevolgen van een verschuiving van de begrippen ‘man’ en ‘vrouw’. Journalisten, die er prat op gaan nieuws op te graven dat iemand ergens wil geheimhouden, hebben één blik geworpen op pediatrische transitie, op biologische mannen die vrouwensporttoeren winnen en op vrouwen die worden ontslagen voor het spreken over de realiteit van biologische sekse, en zijn, opnieuw met slechts een enkele uitzondering, op de vlucht geslagen.

Maar wat me er eindelijk toe bracht dit boek te schrijven, waren mijn ontmoetingen met enkele van de zwaarst getroffen slachtoffers van de ideologie van genderidentiteit. Het zijn de *detransitioners*: mensen die hormonale en soms chirurgische stappen hebben gezet richting transitie, om er vervolgens achter te komen dat ze een catastrofale fout hebben begaan. Bij de eerste samenkomst van het Detransition Advocacy Network, een Britse zelfhulpgroep, in Manchester eind 2019, heb

ik er een aantal persoonlijk ontmoet. Toen ik hun verhalen hoorde, wist ik dat ik die moest verspreiden.

Sommige van degenen met wie ik heb gesproken bij die ontmoeting en later, zijn jonge lesbiennes die hadden besloten dat hun gender-non-conformisme betekende dat ze eigenlijk mannen waren. Andere zijn jonge homomannen wiens ouders hun meisjesachtige jongetjes liever zagen als ‘meisjes die in een jongenslichaam vastzaten’ dan als vermoedelijke toekomstige homo’s. Het aandeel onder hen met eigenschappen die doen denken aan een autismespectrumstoornis, is veel hoger dan bij het grote publiek. Onder deze eigenschappen vallen dissociatieve gevoelens, die foutief als genderdysforie kunnen worden geïnterpreteerd, en rechtlijnig denken, wat iemand ertoe kan leiden te concluderen dat afwijking van stereotiepe geslachtsrollen betekent dat iemand trans is. Jonge vrouwen met eetstoornissen zijn ook bovenmatig vertegenwoordigd. Ook waren er genoeg die zich als tiener gewoon ellendig voelden en in hun transitie een gemeenschap en erkenning zochten.

Detransitioners spreken van trauma’s door experimentele medicatie en operaties, van manipulatie en misleiding door volwassenen en van afstoting door vrienden toen ze in detransitie gingen. Ik heb gezien dat ze werden uitgescholden en gediscredeerd op sociale media en ervan werden beschuldigd transfoben en leugenaars te zijn die oprechte transmensen ervan proberen te weerhouden de behandeling te krijgen die ze nodig hebben. Feitelijk doen de meesten niet meer dan aandringen op voorzichtigheid en hebben ze geen behoefte om anderen ervan te weerhouden zo te leven als zij zelf willen. Het duidelijkst zijn hun fysieke verwondingen: borstamputaties, castratie, door cross-seksehormonen getekende lichamen. Maar de psychische verwondingen gaan dieper. Ze lieten zich meevoeren met een ideologie die incoherent en voortdurend in verandering is en waarvan de minste afwijking fel wordt bestraft. Men maakte hen wijs dat ouders die hun zorgen uiten over de impact van krachtige medicijnen op zich nog ontwikkelende hersenen en lichamen, haatdragend en kortzichtig zijn, en dat het enige denkbare alternatief voor transitie zelfdoding is.

Ideeën hebben consequenties en een van de consequenties van het idee van de zelfidentificatie van gender, is dat kinderen worden gemanipuleerd en beschadigd. Als je dat eenmaal gezien hebt, is het moeilijk om nog weg te kijken. De *detransitioners* die ik ken, hebben enorm

geleden. Zij en hun soortgenoten over de hele wereld zijn schijnbaar geland op de hagedis-emoji als informele online mascotte: een talisman van regeneratie, herstel en vernieuwing. Hun motief om zich uit te spreken is andere jonge mensen ervoor te behoeden net zo te lijden als zij. Dat is ook mijn motief voor het schrijven van dit boek.

DE DEENSE MEISJES

EEN BEKNOPT GESCHIEDENIS VAN TRANSSEKSUALITEIT

HET BEGON MET KOUSEN. Gerda's model, de actrice Anna Larssen, had getelefoneerd om te zeggen dat ze te laat zou zijn voor haar portret. Waarom gebruikte Gerda haar man Einar niet, stelde Anna plagerig voor. Ter vervanging? Zijn benen deden tenslotte niet onder voor die van Anna. 'Wat een perfect damesmodel!' riep Gerda uit, toen ze Einars transformatie zag... in wie? 'Wat vind je van Lili?' vroeg Anna, toen ze eindelijk aankwam. 'Een bijzonder mooie, muzikale naam.'

Of dit de waarheid is of mythevorming achteraf is niet te zeggen. Maar in elk geval leidde Einar Wegener de geboorte van Lili Elbe (de achternaam was geïnspireerd door de rivier) terug naar die 'extravagante grap'. Hij was een in 1882 geboren en in Kopenhagen getrainde artiest en het Deense meisje uit de film *The Danish Girl* uit 2015 met Eddie Redmayne. Nog jaren later toverde Einar Lili tevoorschijn voor portretten en feesten. Vrijwel niemand wist dat Gerda's zwoele, donkerogige model haar man was in travestie.

Het stel verliet Kopenhagen om ontmaskering te voorkomen en streek in 1912 neer in Parijs. Lili begon zich voor te stellen als Gerda's zus. Mettertijd werd wat als spelletje was begonnen bloedserieus: het personage dat Einar nu zag als 'de vrouw in dit lichaam', kreeg de over-

hand. Hij zag dokters, die zeiden dat hij gek was – of homoseksueel, waar hij meer mee zat. Toen hij tegen de vijftig liep, werd hij wanhopig. In het volgende jaar, besloot hij, zou hij ofwel een manier vinden om Lili's bestaan permanent te maken, ofwel dat van Einar beëindigen.

Het jaar was bijna om toen Lili een reddende hand toegestoken kreeg. In februari 1930 bezocht Einar het Instituut voor Seksuologie in Berlijn, waar hij de oprichter Magnus Hirschfeld om advies vroeg. Het Instituut combineerde onderzoek met praktische dienstverlening, zoals behandeling van geslachtsziekten, impotentie en onvruchtbaarheid. Zijn archief was ongeëvenaard. In zijn memoires over Berlijn ten tijde van de Weimarrepubliek gedacht Christopher Isherwood de 'zwepen en kettingen en folterwerktuigen, ontworpen voor de bedrivers van genot[s]pijn; overdadig versierde laarzen met hoge hakken voor de fetisjisten; kanten damesondergoed, dat woeste, mannelijke Pruisische officieren onder hun uniformen hadden gedragen'.

Voor Wegener, die het gevoel had dat hij een tweeling was met tegenovergestelde geslachten die een enkel lichaam bewoonden, had Hirschfelds denkwijze over wat mannen van vrouwen onderscheidde niet beter kunnen passen. Volgens het oeroude 'éénseksmodel' leken mannen en vrouwen in essentie op elkaar, alleen waren de voortplantingsorganen van vrouwen omgekeerd en minderwaardig. Vrouwen hebben 'precies dezelfde organen, maar op precies de verkeerde plaats', schreef Galen, een Griekse medicus uit de tweede eeuw. Tegen de negentiende eeuw, naarmate de kennis over anatomie toenam, werd dit idee vervangen door een 'tweeseksenmodel', waarin mannelijk en vrouwelijk als twee aparte categorieën werden gezien. Maar in de vroege twintigste eeuw ontwikkelden Hirschfeld en een handvol andere Europese seksuologen een nieuw model. Verrassend genoeg waren hun theorieën niet beïnvloed door, en onmogelijk te rijmen met, de theorie van evolutie en de inzichten van Charles Darwin over de oorsprong en het belang van de twee geslachten. Die fundamentele fout zien we vandaag de dag nog steeds terug in veel ideeën over wat het betekent om transgender te zijn.

In *De oorsprong der soorten*, uitgegeven in 1859, verklaarde Darwin de twee vormen van selectie die de evolutie aandrijven: natuurlijke en seksuele selectie. In die eerste vorm zijn het verschillen in overleving die ertoe leiden dat de mate van voortplanting varieert; in de tweede vorm zijn het verschillende maten van succes bij het aantrekken van partners. De theorie van evolutie ligt ten grondslag aan de gehele mo-

derne biologische en medische wetenschap en ziet de geslachten als oeroude categorieën: rollen bij de voortplanting, gevormd door en gericht op overleving en voortplanting. Mannelijke lichaamsdelen zijn diegenen die gericht zijn op de productie van kleine, beweeglijke gameten (in dieren sperma geheten) en vrouwelijke degenen die gericht zijn op de productie van grote, niet-beweeglijke gameten (in dieren ova of eicellen geheten).

Of een individu lichaamsdelen heeft van maar één geslacht of van allebei, hangt van de soort af. Veel planten zijn zelfbestuivers, waarbij een enkel individu zowel mannelijke als vrouwelijke organen heeft. Sommige dieren – regenwormen bijvoorbeeld – zijn hermafrodit en bezitten zowel mannelijke als vrouwelijke geslachtsorganen. Andere, zoals krokodillen en anemoonvissen, zijn in staat om zich te ontwikkelen tot individuen van beide geslachten, afhankelijk van omgevingsignalen. Maar bij mensen, zoals bij alle zoogdieren, zijn individuen van het ene of het andere geslacht, en dat geslacht is onveranderlijk en bij de bevruchting bepaald. Het bestaan van interseksualiteit of *disorders of sex development* (DSD, aandoeningen van de geslachtsontwikkeling) – een paraplueterm voor zo'n veertig verschillende ontwikkelingsstoornissen van de genitaliën en de geslachtscellen – maakt hierin geen verschil. Over deze aandoeningen zal ik in latere hoofdstukken nader komen te spreken.

Na Darwin zou geen enkele definitie van 'mannelijk' en 'vrouwelijk' meer mogelijk moeten zijn die niet gaat over ontwikkelingspaden gericht op en gevormd door voortplantingsrollen. Maar voor Hirschfeld en zijn collega's bij het Instituut was het alsof Darwin nooit bestaan had. Ze negeerden niet alleen de oorsprong van de geslachten, ze beschouwden ze niet eens als aparte categorieën. In de woorden van Hirschfeld waren alle mensen 'biseksueel', niet in de zin dat ze tot beide geslachten aangetrokken waren, maar in de zin dat ze beide geslachten wáren. Mannelijk en vrouwelijk, zo schreef Hirschfeld, waren 'abstracties, verzonnen uitersten'. Homoseksuelen en 'travestieten' – Hirschfelds woord voor iedereen tussen deeltijds *cross-dressers* en mensen met een sterke, niet-aflatende identificatie met het andere geslacht – waren niet meer of minder dan tussenvormen, opmerkelijk ver van die hypothetische uiteindes.

Voor iemand als Wegener, die van geslacht wilde veranderen, waren deze ideeën aantrekkelijk. Als de geslachten apart waren en geen overlap vertoonden, hoe kon je dan van het ene naar het andere over-

gaan? Maar als geslacht een spectrum was, dan kon je er misschien ver genoeg over verschuiven om anders ingedeeld te worden.

Tegen de tijd dat hij Hirschfeld ontmoette, had het Instituut al in die richting geëxperimenteerd met genitale operaties. De vroegste patiënt waar we van weten, is Dora (Rudolph) Richter. Rudolph was geboren in 1891 in een arme boerenfamilie en had op zijn zesde geprobeerd zijn penis en scrotum te verwijderen met een tourniquet. Onder toezicht van het Instituut werd Rudolph in 1922 gecastreerd en onderging hij in 1931 een penectomie en de constructie van een kunstmatige vagina. Dora bleef werkzaam bij het Instituut als modelpatiënt en werkster.

Voor Wegener wilde Hirschfeld iets ambitieuzers proberen: een transformatie van niet alleen de geslachtsdelen, maar ook de chemie van het lichaam. Hij werd geïnspireerd door het werk van Eugen Steinach, een Oostenrijkse endocrinoloog die testikels had getransplanteerd in vrouwelijke babycavia's, en eierstokken in mannelijke, in de hoop voor het donorgeslacht typerend gedrag te induceren. Hij liet Wegener een slopende serie operaties ondergaan. Het begon met castratie en een penectomie, net als bij Richter, gevolgd door de implantatie van eierstokken die bij een jonge vrouw waren verwijderd en uiteindelijk de constructie van een 'natuurlijke afvoer' – waarschijnlijk een uit baarmoederweefsel gemaakte neovagina, of mogelijk een poging tot een baarmoedertransplantatie.

De details zijn onduidelijk, want de rapportages van het Instituut zijn vernietigd in de beruchte naziboekverbrandingen voor de Staatsopera in Berlijn van 1933. Het enige verslag dat het heeft overleefd, is *Fra mand til kvinde* ('Van man naar vrouw'), Wegeners memoires, die tussen en na de operaties zijn geschreven en onder een pseudoniem werden uitgegeven. Het lijkt dat hij ofwel niet begreep wat de dokters hem vertelden, ofwel dat ze hem onzin verkochten die veel verder ging dan de theorie van 'biseksualiteit'. Zo stellen de memoires dat men twee eierstokken ontdekte in Wegeners abdomen – onmogelijk, gezien hij ook twee externe testikels had en de mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen zich vanuit hetzelfde weefsel in de foetus ontwikkelen. Wegener geloofde ook dat Lili na de operaties in staat zou zijn een kind te verwekken en te baren met haar geïmplanteerde baarmoeder en eierstokken. Of dit is wat de dokters tegen Einar hebben gezegd, of een fantasie die hij zelf heeft gevormd, is onmogelijk te bepalen.

Als Hirschfeld zich de inzichten van Darwin eigen had gemaakt, zou hij Wegener wellicht alsnog dezelfde behandeling hebben aan-

geboden, maar hij zou het zeker anders hebben geconceptualiseerd en uitgelegd. Hij had kunnen meevoelen met Wegeners verdriet, en het misschien zelfs kunnen proberen te verlichten met operaties die zijn lichaam dichterbij zijn wensen brachten. Zo had hij hem kunnen helpen in de meeste gevallen als vrouw gezien te worden, maar zonder te suggereren dat Wegener hierdoor naar het vrouwelijke uiteinde van een onbestaand geslachtsspectrum zou verschuiven. Enorm veel latere verwarring was ons dan bespaard gebleven – en enorm veel seksisme.

Ik wil Hirschfeld niet volledig afwijzen, want hij was opvallend dapper en vooruitstrevend. Hij steunde het vrouwenkiesrecht en voerde campagne om homoseksuele relaties tussen mannen te decriminaliseren, al bracht dit hem in groot gevaar ten tijde van de machtsgreep van de nazi's. (Hij was zelf homoseksueel, en een 'travestiet', volgens zijn definitie, aangezien hij de dragscene van Berlijn regelmatig bezocht als tante Magnesia.) Het probleem was zijn theorie van biseksualiteit, die de toon zette voor latere generaties onderzoekers en dokters. Deze gaf aanleiding tot een visie op vrouwen als natuurlijk inferieur en onderschikt aan mannen en op de verrichting van stereotiepe geslachtsrollen als zijnde een deel van wat iemand tot man of vrouw maakt.

Daarmee is uiteraard niet gezegd dat degenen die het eerdere 'tweeseksenmodel' aanhingen, verlichter waren: zij zagen mannen en vrouwen als aparte en onveranderlijke groepen, waarbij de eerste van nature dominant en superieur was. Die manier van denken is niet minder seksistisch – maar past zich makkelijker aan wanneer er nieuw bewijs komt. Als de geslachten apart zijn, dan is het bestaan van een succesvolle vrouwelijke wetenschapper, dichter of leider een klap voor de veronderstelde hiërarchie. Maar als de geslachten in elkaar overlopen, dan kunnen die vrouwen gewoon worden weggezet als minder vrouwelijk – uitzonderingen, in plaats van een argument voor gelijke waardering. En als het aanpassen van oppervlakkige kenmerken zoals kledij, presentatie en gedrag wordt gezien als het bewegen over het geslachtsspectrum, dan is een vrouw die deze stereotypen afwijst gewoon minder vrouw, in plaats van dat het toont dat de stereotypen onnodig zijn voor het vrouw-zijn.

Dit ingebakken seksisme is duidelijk te zien in *Fra mand til kvinde*. Lili beschrijft hoe haar claim op het vrouw-zijn deels berust op de beloofde anatomische veranderingen – ze verlangt een kind 'om voor mezelf onmiskenbaar aan te tonen dat ik altijd al een vrouw ben ge-

weest'. Maar het berust vooral op Lili's persoonlijkheid, die zo anders is dan die van Einar. Hij is 'vindingrijk, scherpzinnig en overall in geïnteresseerd – een bedachtzame, verstandige man', zij een 'onnadenkende, wispelturige, heel oppervlakkige vrouw, gesteld op mode en gesteld op genot... zorgeloos, onlogisch, grillig, vrouwelijk'. Kunst, de passie van Einar, interesseert Lili niet: 'Ik wil geen artiest zijn, maar een vrouw.' Dat moet Gerda geraakt hebben, die zowel artiest was als vrouw. En hoe moet ze zich gevoeld hebben toen Lili haar hartenwens uitsprak om 'de laatste vervulling van een echte vrouw' te zijn; 'tegen het leven beschermd worden door dat strengere wezen, haar man'?

Na de operaties reikte de koning van Denemarken een nieuw paspoort aan Lili uit, waarop haar geslacht als vrouwelijk stond aangegeven, en verklaarde hij Einars huwelijk met Gerda nietig. Al snel was Lili verloofd met Claude Lejeune, een kunsthandelaar. Ze haalde het niet tot het huwelijk. Na een 'afgrond van lijden' stierf ze op 13 september 1931 aan hartfalen, waarschijnlijk veroorzaakt door de afstoting van een orgaan of een infectie. Maar voor haar was het het allemaal waard geweest. 'Dat ik, Lili, vitaal ben en recht heb op leven, heb ik bewezen door veertien maanden te leven', schreef ze, niet lang voor het einde. 'Je zou kunnen zeggen dat veertien maanden niet veel tijd is, maar voor mij voelt het als een volledig en gelukkig mensenleven.'

Gedurende de twee decennia na de dood van Lili leek het idee om van geslacht te veranderen, opgeschort te zijn. In zekere zin was dat vreemd, want de medische vooruitgang zou het veel minder riskant hebben gemaakt. Tijdens de jaren 30 doorgrondde wetenschappers de synthese van sekshormonen en tijdens de jaren 40 kwamen antibiotica in algemeen gebruik. De Duitse dokters hadden beweerd dat het mogelijk was om biologische mannen naar het vrouwelijke uiteinde van een verondersteld spectrum te bewegen. Wegener had het gedaan en had er zelfs een reisverslag over geschreven. Waarom, bleef een handvol andere mannen met vergelijkbare verlangens zich afvragen, zouden zij dan niet hetzelfde doen?

*

'Van ex-militair tot blonde stoot: operaties transformeren jeugd uit The Bronx' kopte het *New York Daily News* op 1 december 1952. Een 26-jarige New Yorker, George Jorgensen, was twee jaar eerder naar